

Po oskrunitvi spomenika:

Bazovica spet kliče

V zadnji številki našega lista smo ob škva-
drističnem napadu na glavna vrata poslopja v
ulici sv. Frančiška v Trstu, kjer imajo svoj se-
dež mnoge slovenske organizacije, poudarili,
kako je v tem času potrebna budnost vseh
pripadnikov slovenske narodne manjšine, ki
nikakor ne sme dovoliti, da jo novi in stari
fašisti ponovno pričnejo žaliti in sramotiti. Le
nekaj dni zatem je na žalost treščila v sloven-
sko javnost vest, da je bil spet oskrujen spo-
menik, ki so ga naši ljudje takoj po osvobo-
ditvi postavili na bazovski gmajni v počastitev
prvih slovenskih žrtev črne diktature. To zlo-
činsko in podlo dejanje predstavlja nekakšen
epilog v protislovenskih akcijah, do katerih je
prišlo v zadnjih dneh v Trstu. Ne smemo nam-
reč pozabiti, da so prejšnji teden na prvi seji
novoizvoljenih članov tržaških občinskih konzult
nekateri predstavniki grobo žalili sloven-
sko članico konzulte, ki je spregovorila nekaj
slovenskih besed, novoizvoljeni odbornik Liste
za Trst, ki je odgovoren za vprašanja decen-
tralizacije, pa je hitel pojasnjevati, da je na sejah
občinskih konzult uradni jezik italijanščina, češ
da morajo vsi zapisniki biti sestavljeni v tem
jeziku. Kmalu zatem pa se je v Trstu pripetilo
še nekaj hujšega. »Neznanci« so izkoristili noč-
ne ure, da so sežgali avtomobil z zagrebško re-
gistracijo ter prerezali zračnice kar šestim av-
tomobilom z jugoslovansko registracijo.

Vse kaže, da gre za koordinirano akcijo
protislovenskih in protijugoslovanskih sil v
Trstu — in morda ne samo v tem mestu —
katerih glavni namen je na dlani: preprečiti
za vsako ceno izvajanje osimske pogodbe, ozi-
roma izmaličiti njeno vsebino prav v tistih do-
ločilih, ki se tičejo zaščite in jamstev za ob-
stoj in nadaljnji razvoj slovenske narodne
skupnosti v Italiji. Pri tem se ne moremo zne-
biti vtisa, da so tem temnim silam dali hote ali
nehote potuho tudi tisti rimski birokrati, ki so
sestavili osnutek vladnega zakonskega odloka
za izvedbo določil osimske pogodbe, ki se ti-
čejo zaščite slovenske manjšine. Vsebinska tega
osnutka je namreč takšna, da jo smemo upra-
vičeno smatrati za izmaličenje črke in duha
meddržavne pogodbe, zaradi česar Slovenci v
Italiji ta osnutek tudi soglasno in odločno od-
klanjajo.

Prepričani smo, da bodo volja in zahteve
slovenske narodne manjšine prišle polno do
izraza zlasti na protestni manifestaciji, ki jo
bodo politične in druge organizacije manjšine
priredile v nedeljo, 24. t.m., na bazovski gmaj-
ni pred oskrujenim spomenikom. Tudi naš

dalje na 2 strani ■

Predsednik slovenske vlade na proslavi v Komnu:

»Manjšine subjekt sodelovanja, ne pa objekt političnega barantanja in strankarskih kombinacij«

V Komnu, ki ga upravičeno smatramo za
prestolnico zahodnega Krasa, je bila, v nedeljo,
17. t.m., mogočna in zares množična pro-
slava ob 35-letnici sklepa o priključitvi Pri-
morske k Jugoslaviji. Že v jutranjih urah so
se začele zbirati na prireditvenem prostoru
množice, ki so prihajale iz vse Primorske, ve-
liko pa je bilo tudi Slovencev s Tržaškega in
Goriškega. Organizatorji so se potrudili, da je
bil Komen z bližnjo in daljno okolico zares
prazničen. Slavoloki, zastave in na novo asfal-
tirane poti ter zlasti brezhibno urejen priredit-
veni prostor so vsekakor prispevali, da je pro-
slava te za Primorsko zgodovinske obletnice
potekala zares veličastno.

Uradni del proslave se je začel z nastopom
več sto pevcev iz vse Primorske in tudi iz naše
dežele. V prvih vrstah pod mogočnim odrom
so bili mnogi vidnejši politični predstavniki,
med njimi predsednik predsedstva SR Slove-
nije Sergej Kraigher, ki je zastopal pokrovitelja
proslave predsednika Tita. Po pozdravnem na-
govoru predsednika sežanske občinske skup-
ščine Borisa Bernetiča je nastopil slavnostni
govornik, predsednik slovenske vlade dr. An-
ton Vratuša.

V svojih izvajanjih se je najprej spomnil
zgodovinske obletnice sklepa o priključitvi Pri-
morske k Sloveniji in Jugoslaviji in nato pou-
daril poveljne napore za obnovo od vojne raz-
dejane domovine ter odločna in vztrajna pri-
zadevanja za izgradnjo nove, socialistične sa-
moupravne družbe, v okviru katere so bili tudi
ustvarjeni pogoji za gospodarski, družbeni in
kulturni napredek slovenskega in drugih nar-
odov v Jugoslaviji.

Predsednik Vratuša je opozoril na glavne
značilnosti jugoslovanske politike, kot so sa-
moupravljanje, bratstvo in enotnost jugoslo-
vanskih narodov in narodnosti ter politika ne-

uvršenosti. V zvezi s to politiko se je dr. Vra-
tuša dotaknil vprašanja odnosov s sosednimi
državami in pri tem takole dejal: »Politika
dobrega sosedstva in odprtih meja je med naj-
važnejšimi načeli politike neuvršenosti. Vedno
smo se dosledno zavzemali za aktivno sožitje
v svetu. Naše izhodišče je, da politika sožitja
ni zgolj životarjenje enega naroda ob drugem.
To je aktivno prijateljsko sodelovanje narodov
v reševanju in uresničevanju interesov ob pol-
ni enakopravnosti in ob vzajemni odgovornosti.
To ni sebično in nevoščljivo škiljenje čez
mejo, ampak razvijanje, v interesu vsega ob-
mejnega prebivalstva, duha vzajemnosti in so-
lidarnosti, ne glede na razlike ali enakosti v
družbenih sistemih.«

V tej zvezi je predsednik slovenske vlade
omenil problem narodnih manjšin in dejal:
»Pravi izpit iskrenosti politike dobrega sosed-
stva predstavlja politika do narodnosti. Upra-
vičeno pričakujemo, da bodo naši sosedje ure-
jali zaščito naših narodnih manjšin tako, da bo-
do manjšine kot enakopravni dejavniki sodelo-
vale pri urejanju vseh vprašanj, ki so bistvene
važnosti tako za manjšino kot za večino in za
njuno harmonično sožitje.«

Dr. Vratuša se je dotaknil vprašanja odno-
sov z Avstrijo, pri čemer je opozoril zlasti na
sporazum o izgradnji predora skozi Karavanke.
Poudaril pa je, da se bosta Slovenija in Jugo-
slavija tudi vnaprej protivili »politiki asimila-
cije in pritiskov« na narodnostne manjšine in
se ne bosta utrudili »delovati v smeri, da bo
vsakdo dosledno izvajal obveznosti do vseh
meddržavnih in drugih dokumentov, v kate-
rih so opredeljene pravice narodnih manjšin«.
Pri tem pa je predsednik slovenske vlade nagla-
sil zelo važno načelo, po katerem »naj bodo
manjšine subjekt sodelovanja, ne pa objekt po-

(Dalje na 2. strani)

Mirovna pogodba med Izraelom in Egiptom?

Čeprav je vladal zadnje dni pogajanj v
Camp Davidu hud pesimizem, je bilo končno
po koncu pogovorov v nedeljo na splošno pre-
senečenje objavljeno uradno naznanilo, ki obe-
ta vsaj v pogledu izraelsko-egiptovskih odno-
sov presenetljivo veliko: nič več in nič manj
kot sklenitev mirovne pogodbe med tema dve-
ma državama v teku treh mesecev. Pogoj za

to je ta, da izraelski parlament odobri odseli-
tev izraelskih poljedelskih kolonij s Sinaja. V
naslednjih devetih mesecih (po podpisu mirov-
ne pogodbe) naj bi bili vzpostavljeni redni di-
plomatski odnosi med Izraelom in Egiptom,
Izrael pa bi imel v smislu sporazuma v Camp
Davidu in načrtovane mirovne pogodbe naj-

(Dalje na 7. strani)

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 24. septembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Običajno Bukovje; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Škarje, nože, lonce in marele...«, napisal Jožko Lukeš; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Oprostite...; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: lahka glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 25. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 živalstvo Jadranskega morja; 9.45 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Naš gorski svet (Peter Suhadole); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Poslušali boste; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Spoznavajmo gobe (M. Čebulec); 14.20 Koncerti »live«; 15.30 Poročila; 15.35 Uspešnice (Barbara Lapornik); 16.30 Jazz; 17.00 Poročila; 17.05 Ubald Vrabec: Kratka simfonija; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Postopinjah J.V. Valvasorja; 18.20 Operna glasba;

■ TOREK, 26. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Veliki orkestri; 9.30 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ženski liki: »Sigrid Undset: Vigdis« (pripravila Zora Tavčar); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Glasba; 15.30 Poročila; 15.35 Za dobro diskoteko; 16.30 Otroci, ali veste, da...; 17.00 Poročila; 17.05 150-letnica Schubertove smrti (Magda Bizjak); 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina slovenskega gledališča; 18.20 Operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 27. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Folklor; 9.30 Roža mogota (Irena Ž. rjal); 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Najboljše zdravilo - smeh; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Prijeten popoldan z vami (Majda Košuta); 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 Igor Stravinsky: Koncert v d duru; 17.40 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Manjvrednost«, napisal Italo Svevo, prevedel Martin Jevnikar; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 28. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Govorimo o manjšinah (Ivo Jevnikar); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ženski liki: »Nečista kri - Zofka« (pripravila Zora Tavčar); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 S pevskih revij; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Mladi in glasba (Bogdan Kralj); 15.30 Poročila; 15.35 Plošče za najstnike; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 Aleksander Lajovic: »Svita iz baleta »Nevsakdanji dan«; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Prazgodovina naše dežele; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 29. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Tržaške črtice Zofke Kveder; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Z naših festivalov; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovanje »Seghizzi«; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Resno, a ne prerensko; 15.30 Poročila; 15.35 Izbor novih plošč; 16.30 Na počitnicah; 17.00 Poročila; 17.05 300-letnica Vivaldijevega rojstva (Magda Bizjak); 17.40 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina filmske umetnosti; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 30. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Z vseh koncev; 9.30 Horoskop; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Opera; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovanje »Seghizzi«; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Kje so tiste stezice (Rosana Purger); 15.30 Poročila; 15.35 Glasba; 16.30 Mojstri jazz; 17.00 Poročila; 17.05 Slavni orkestri; 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Matija Vertovc, Prosvetitelj«, radijska igra, napisal Tone Penko; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Manjšine subjekt sodelovanja, ne pa...

(nadaljevanje s 1. strani)

litičnega barantanja in strankarskih kombinacij. O osimski pogodbi je dejal, da so bili z njo postavljeni temelji za vsestransko prijateljsko sodelovanje ne samo na državni meji, ampak na vseh ravneh in na vseh področjih, kjer se ugotovi skupni interes. »Sprejeli smo tudi predlog — je dejal dr. Vratuša — naj se na tej meji zgradi svobodna industrijska cona, ki lahko pomeni mesto stalnega in vsestranskega proizvodnega in drugega sodelovanja ne samo za obmejno prebivalstvo, za obmejna območja ter še posebej za Trst in za gospodarstvi sosednjih držav, ampak tudi v evropskih in medcelinskih razsežnostih«.

Predsednik Vratuša je ugotovil, da je duh osimskih sporazumov prisoten v vsakodnevnih odnosih med sosednjima državama in zlasti ob meji. Na delu so številne mešane komisije za izvajanja posameznih določil pogodbe, v okviru jugoslovanske federacije in v Sloveniji pa obstajajo posebni koordinacijski odbori. Vse to je dalo vzpodbudo za širše sodelovanje na vseh področjih. V tej zvezi je govornik naglasil, kako bo delovno ljudstvo Trsta, Tržiča, Milj in Gorice lahko kaj kmalu odkrilo vso dvoiličnost nosilcev tako imenovane nove stranke Liste za Trst, ki »jadikujejo, kako bo baje svobodna industrijska cona zadušila Trst«. »Resnica pa je — je dejal govornik — da bi ga zadušili oni, ki ga hočejo zaradi svojih protidemokratskih interesov odrezati od naravnega slovenskega zaledja in od demokratičnih sil v sami Italiji«.

Ob koncu svojega govora se je predsednik Vratuša dotaknil nalog, ki čakajo Primorsko ob izvajanju osimskih sporazumov, ter ponovno omenil nekatera važna vprašanja iz notranje in zunanje politike. Svoj nastop pa je takole zaključil: »Naše meje so široko odprte vsem, ki prihajajo z dobrimi nameni in iskrenih mi-

sli. Motijo pa se vsi, ki računajo, da bodo omajali enotnost naših vrst ali pa, da bodo lahko na naših težavah in problemih izkrcmili kaj v korist svojih sebičnih nakan«.

Po govoru je ponovno nastopil združeni pevski zbor, vmes pa so bile recitacije članov Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta ter Goriškega gledališča. Številna množica se je nato do večernih ur zadržala na prireditvenem prostoru, kjer je bilo poskrbljeno tudi za prijetno zabavo.

Predsednik Vratuša se je z nastopom v Komnu dejansko prvič predstavil širši slovenski javnosti in s svojimi izvajanjmi potrdil sloves razgledanega politika, kar je zelo važno glede na naloge, ki čakajo slovensko vlado prav ob izvajanju osimske pogodbe.

—o—

Bazovica spet kliče

■ nadaljevanje s 1. strani

list poziva Slovence na Tržaškem in v vsej Furlaniji - Julijski krajini, naj se v največjem številu udeležijo te manifestacije, ki naj dokaže, da se Slovenci ne bomo pustili ustraševati in sramotiti ter da smo tudi pripravljeni seči po vseh tistih sredstvih, ki jih demokracija daje na razpolago za samoobrambo.

—o—

V Italiji, posebno v Rimu in Neaplju, so opazili ljudje zadnji čas veliko letočih predmetov, ki jih imajo za »leteče« krožnike. Nekateri prisegajo, da je res in da gre po vsem videzu za obiskovavce z drugih planetov, če ne iz drugih območij. Ra tudi skeptikov ne manjka.

Ameriški zunanji minister Vance je začel potovanje po prestolnicah arabskih držav, da bi jih pridobil za sklepe iz Camp Davida. Začel je z Ammanom.

CERKEV NAPRODAJ

Pred kratkim smo lahko brali v tukajšnjem italijanskem dnevniku, da je na prodaj metoistična cerkva v ulici San Michele v starem mestu. Vendar pa to ni osamljen primer. Nemški tednik »Die Zeit« je pred kratkim objavil obširen članek, v katerem je rečeno, da je po oceni posarskega deželnega poverjenika za varstvo kulturnih spomenikov Martina Klewita zdaj v Zahodni Nemčiji okrog tisoč cerkvá popolnoma zapuščenih in prepuščenih razpadanju. Mnoge med njimi so dragoceni kulturni spomeniki. To meče temno senco na tiste, ki so odgovorni za varstvo kulturnega bogastva, ki ga predstavljajo nemške cerkve, je dejal.

Do tega je prišlo iz različnih vzrokov. Ponekod so se znašle cerkve tako zagozdane v betonske novogradnje, da jih je novo okolje zadušilo. Ponekod je zmanjkalo vernikov. Ponekod so stroški vzdrževanja preveliki za verske občine. Dogaja se tudi, da se kaka sicer lepa starinska cerkev duhovnikom ali vernikom nenadno ne zdi več primerna za moderne čase ter si zgradijo novo cerkev iz jekla in betona, kot se je to zgodilo npr. v Niederbühlu. »Propadanje stare cerkve tam se je začelo leta 1973, ko so posvetili novo, "sodobno" betonsko cerkev: bizarno moderno konstrukcijo s poševnim oglatim stolpom,« piše »Die Zeit«.

Župnija je bila ponosna na toliko svojo naprednost, toda strokovnjaki za varstvo okolja v Karlsruhe so stavbo prezirljivo označili za »raketo Atlas pri ponesrečeni izstrelitvi«. Celó škofija sama je zahtevala podrtje stare cerkve, češ da župnija ne more vzdrževati dveh cerkvá, toda temu so se uprle — po nasvetu strokovnjakov za varstvo kulturnih spomenikov — mestne oblasti v Rastattu, ki so pristojne za Niederbühl. Cerkevne oblasti so odgovorile s tem, da so prepustile cerkev razpadu. Pri odprtih vratih lahko vsakdo odnese iz cerkve, kar hoče, od gradbenega materiala do raznih cevi in kovin. V cerkev dežuje in malopridneži so s kamenjem razbili dragocena stara barvana okna.

Ponekod ponujajo cerkve na prodaj, zlasti veleblagovnicam. Ponujajo jih celo zastoj. In mnogokje jih končno, ker ne najdejo interesentov, res porušijo, da dobijo tako stavbišče za kako tovarno, veleblagovnico ali stanovanjski blok, temple velikega dela sodobnega človeštva, ki pa se vedno globlje pogreza v razne duhovne in psihične krize, iz katerih ne ve več izhoda. Sicer pa tudi v Italiji in tudi v Sloveniji razpada ali je prepuščenih usodi mnogo cerkva, zlasti nekdanjih podružnic in drugih, ki služijo zdaj drugim namenom, če sploh.

Polemike o »tretji poti«

Polemika o leninizmu in o takoimenovani »tretji poti« med italijanskimi socialisti in komunisti ne le da se še ni podela, ampak se celo vedno bolj širi in zaostruje ter priteguje tudi druge politične stranke in struje, pa tudi zgodovinarje in strokovnjake za politične vede. Vsak bi rad povedal svojo. V nedeljo je imel tajnik komunistične partije Berlinguer govor na festivalu partijskega glasila »Unità« v Genovi in v njem je spet naglašal cilj svoje stranke: potrdil je, da ostane njen osnovni namen in cilj revolucionarna socialistična preobrazba gospodarstva in družbe, vendar pa »ne po poti, po kateri so šle Rusija in druge države na Vzhodu«, ampak po lastni poti, ki »bo različna od socialnodemokratske, pa tudi od sovjetske in tiste drugih socialističnih držav«.

»Zakaj bi ne bila možna taka tretja pot za KPI?« je vprašal Berlinguer svoje poslušalce in seveda predvsem vse tiste, ki opozarjajo, da se KPI še vedno ni rešila sovjetskega nadzorstva oziroma znebila občutka, da mora ostati vendarle predvsem podvržena Sovjetski zvezi.

Po pravici povedano, Berlinguer ni znal ali ni hotel razpršiti dvomov o tej privrženosti; nasprotno, v govoru je celo odkrito priznal in potrdil neločljivo navezanost italijanske komunistične partije na sovjetsko revolucijo leta 1917 in na Lenina, torej tudi na leninizem z vsem tistim, kar je pomenil in pomeni. Berlinguer je poudarjal vrednote tiste revolucije in opravičeval z njimi tudi odločenost svoje partije, da ne »prelomi vzajemnosti« z današnjo sovjetsko komunistično partijo, čeprav je hkrati poudarjal demokratičnost svoje partije in — kot rečeno — njeno hotenje, da pripelje Italijo v socializem ali bolje rečeno v komunizem po »tretji« poti.

Tako je bil njegov govor nujno dvoumen in nejasen, čeprav polemičen do kritikov te leninistične zvestobe italijanskih komunistov. Zato je bil odziv pri vseh političnih strankah in v tisku negativen, kljub temu, da je Berlinguer pokazal tudi voljo po nadaljnjem sodelovanju v vladni večini, seveda z mnogimi opomini in pogoji.

»Žal je v Berlinguerjevem govoru še hujske in aktualnejše protislovje (namreč kot tisto glede njegovega stališča do oktobrske revolucije), ki že od začetka kvari ves njegov govor«, je zapisal »Corriere della sera« v svojem komentarju. »Iz odpora proti temu, da bi zanikal vrednote oktobrske revolucije leta 1917, izvaja glavni tajnik italijanske komunistične stranke odpor proti temu, da bi prelomil vzajemnost z današnjo sovjetsko komunistično partijo, ki

pa, kot že vsi vedo, vlada Sovjetsko zvezo z metodami totalitarne policijske diktature, in kar je še hujske, skuša raztegniti svoje gospodarstvo na druge države in ne samo na eni celini, kot je storila že v vzhodni Evropi: na Češkoslovaškem dvakrat, leta 1948 in 1968. Vprašanje je, če je Lenin zares hotel to. Gotovo pa je, da je poslal Stalin v smrt skoro vso staro leninistično gardo, rusko in drugih narodnosti, da bi lahko vsilil totalitarno vladavino, ki vse do danes traja v Sovjetski zvezi. Kako more Berlinguer do konca braniti demokracijo v Italiji, v Italiji, ki je v pogledu svoje varnosti in svojega gospodarskega napredka del Atlantskega zaveznitva, ne da bi se odtrgal od sovjetske komunistične partije, ki je glavni nasprotnik tega zaveznitva, njegovih liberalnih načel in njegove konkretne stvarnosti?« List opozarja tudi na nevzdržnost Berlinguerjevega stališča do zahodnih socialnih demokracij in na Leninove zmote glede tega, saj je silil v prelom s socialnimi demokracijami kljub fašistični nevarnosti v Evropi, ki se je

tedaj pojavila za demokracijo na splošno, pa tudi za socialnodemokratske in komunistične stranke brez razlike.

V zvezi s to debato glede leninizma in tretje poti med sovjetskim komunizmom in zahodno socialno demokracijo pa se je vnela tako v Italiji kot v vsej zahodni Evropi še druga polemika, o tem, če sploh obstaja oziroma je sploh mogoča kaka tretja pot v »socializem«, poleg sovjetske — totalitarne — in tistih, ki se od blizu ali od daleč zgledujejo po njej, ter liberalno-tržne »kapitalistične«. Mnogi ekonomisti in teoretiki, celo socialistični, zanikajo možnost take tretje poti in vidijo resnični napredek samo v postopnem korigiranju tržno-liberalnega gospodarskega sistema v okviru pluralističnega demokratičnega sistema, kot se to dogaja v zahodnih državah, ki imajo npr. socialno-demokratske in laburistične vlade. Kritiki opozarjajo na dejstvo, da sovjetski sistem po več kot šestdesetih letih, odkar je na oblasti, še vedno ni dokazal, da je boljši kot zahodni, saj je povprečni narodni dohodek v Sovjetski zvezi danes enak tistemu v Grčiji, torej enemu najnižjih v Evropi, čeprav je Sovjetska zveza po naravnih bogastvih najbogatejša na svetu.

Pošte in drugo

Zadnji čas se dogaja, da prihajajo letalska pisma iz Amerike v Trst šele po enem mesecu. Pismo, ki je bilo oddano v Rio de Janeiro 15. avgusta, je prispelo v roke naslovnika v Trstu 14. septembra, da navedemo samo en primer. Zaman je ugibanje, kaj je vzrok takim zamudam. Jasno je le eno: vzrok zamude je v Italiji, pri italijanskih poštah in v neredu, ki ga povzročajo stavke v letalskem prometu v Italiji. Vendar pa to zadnje ni glavni vzrok, kajti neštete pritožbe, ki jih lahko slišimo vsak dan tudi glede normalne pošte v notranjem prometu, tako pisemske kot denarne itd., dokazujejo, da se zatika pri poštah samih.

Naravnost nerazumljivo je, da se odgovorna mesta ne pobrigajo, da bi napravila v tem že končno red. Jasno je namreč, da je slabemu poslovanju pošt kriv predvsem nered zaradi malomarnosti in nesposobnosti mnogih poštinskih nameščencev, čeprav je po drugi strani treba priznati, da je med njimi tudi mnogo pridnih in vnetih za delo, zlasti pri pismonošah. Na splošno pa se lahko reče, da je zavlada na poštah ista neodgovornost do javnosti in do splošne blaginje, kot jo je opaziti v tolikih drugih vejah državne uprave, od pokojninskega zavarovanja do uradov notranjega in drugih ministrstev. Poleg neupravičenega občut-

ka, ki ga netijo razni demagoški sindikalni voditelji v uslužbencih, da je delo že samo po sebi krivica, občutka, ki se izraža z vzkliki naveličanosti »Ufa che noia!« in s tranzistorji na delovnih mizah, za poslušanje lahke glasbe, se kaže strokovna nesposobnost. Kaže, da mnogi sploh ne znajo normalno opravljati svojega dela v uradih in ga zato odlagajo v pritajenem strahu, da ga ne bodo zmogli. Tako se kopičijo akti v predalih, pošta pa obleži v vrečah ali na kupih.

Spričo takega zamujanja v poštne prometu ni razumljivo, zakaj se delovni čas na poštah še stalno krajša. Za primer naj navedemo pošto na Opčinah, ki je bila nedavno odprta od osme do pete ure popoldne, zdaj — odkar se je preselila v nove prostore — pa samo še do druge ure. Ob sobotah je seveda ves dan zaprta.

Potrebno bi bilo, da bi se vodilno osebje bolj zavzelo za redno poslovanje uradov in ustanov, ki jih ima na skrbi, in nadziralo delo podrejenih. Pa tudi z vladne in politične strani bi morali terjati večjo odgovornost v upravnih službah od vseh ljudi z vodilno funkcijo, ki jim je bila zaupana največkrat ravno po »politični liniji«. Res, da obstajajo razni objektivni in težko odpravljivi vzroki za krizo v Italiji. Toda nemarnost, nesposobnost, lenoba in »burbonska« birokratska nadutost nasproti javnosti niso taki objektivni vzroki. Nujno jih je takoj in temeljito odpraviti. In če bodo dobro delovale upravne službe, bo verjetno tudi marsikaj drugega steklo hitreje. K temu bi gotovo pripomoglo tudi to, če bi na tržaških poštah in v drugih upravnih službah nameščali tržaške ljudi, ne pa vsakovrstne priseljence z juga z »južnjaškim« pojmovanjem dela (ki je posledica kulturne in gospodarske zaostalosti). In med tržaškimi novonameščenimi bi morali biti mladi Slovenci pravično zastopani. Menimo, da je proti naravi slovenskega človeka, da bi — recimo — pustil ležati pismo na pošti in ga ne bi takoj, ko more, odpremil naprej

»Pri nas na Koroškem«

V soboto, 9. t. m., je bila na celovškem radiu oddaja v slovenskem jeziku z naslovom »Pri nas na Koroškem«. Šlo je za nekakšen ustni časopis, saj je bilo v oddaji govora o politiki, kulturi, športu itd. Oddajo je vodil in posamezne točke povezoval dr. Reginald Vospornik, ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu. Med drugimi so nastopili prof. Jože Wakounig, dr. Matevž Grilc, Filip Warasch in drugi kulturni ter politični delavci na Koroškem. Zunanjepolitični komentar je prebral časnikar iz Trsta dr. Drago Legiša, ki je obravnaval zunanjepolitične aspekte zmage Liste za Trst na zadnjih

občinskih volitvah v letošnjem juniju. Na sporedu je bil tudi nastop ansambla Hanzija Artača ter pevke Magde Koren, ki sta oddajo še bolj popestrila.

Zanimivo je, da je celovški radio imel prvič na sporedu takšno oddajo, kar smatrajo koroški Slovenci za zelo pomembno in upajo, da se je s tem odprla pot za večjo prisotnost Slovencev na celovškem radiu, ki deluje seveda v sklopu avstrijske radiotelevizije.

Tedensko ima celovški radio do zdaj le šest ur sporeda v slovenskem jeziku, kar je očitno premalo.

Zakaj je SSk v novem pokrajinskem odboru v Trstu

V soboto, 16. septembra, so po večmesečni krizi izvolili novi pokrajinski odbor, ki ga sestavljajo svetovalci KPI, PSI, PSDI in Slovenske skupnosti. S tem je bila končno rešena kriza in odpravljeno stanje, ki je postajalo v zadnjem času že nevdružno, saj je zaradi dolgotrajnega brezvladja in pomanjkanja vsake upravne dejavnosti videmski nadzorni odbor celo zagrozil, da bo na tržaško pokrajino poslal komisarja za odobritev obračunov prejšnjih let, če tega ne bodo pravočasno naredili izvoljeni organi.

Vprašanje, pred katerega so bile postavljene politične stranke ustavnega loka, ki razpolagajo na tržaški pokrajini s 26 od 30 svetovalcev, je bilo torej zelo zahtevno, obenem pa tudi povsem jasno. Zagotoviti v najkrajšem času čim trdnjši odbor.

S tem namenom so se v začetku preteklega tedna sestali predstavniki vseh strank ustavnega loka, to je KD, KPI, PSI, PSDI, PRI, PLI in Slovenske skupnosti. Skupno so ugotovili, da je treba poiskati čim enotnejši izhod iz tega stanja in pri tej rešitvi tudi soglašali. Umaknili so se edino liberalci in to v skladu s svojo vsedrjavno strankino linijo, ki zavrača vse »plebiscitarne« odločitve, kakršna je n. pr. večina, ki podpira Andreottijevo vlado.

Prva ovira, na katero so stranke naletele, je že znano stališče KD, ki ne pristaja na sodelovanje v odboru s komunisti. Gre za točno ideološko opredelitev in za strankin sklep na vsedrjavni ravni, ki se ga držijo tudi na Tržaškem. To pa še ne pomeni, da demokristjani zavračajo sporazum s komunisti. Prav nasprotno: že nekaj dni kasneje so skupno podpisali sporazum za sestavo deželne vlade, kar jasno priča, da so sporazumi na programski osnovi možni, in rekli bi, ne le sporazumi na programski osnovi, ampak tudi politični sporazumi, ki se ne dotikajo strogo ideološke opredelitve obeh grupacij.

Najenostavnejše bi bilo torej obnoviti dosedanji manjšinski levičarski odbor v soglasju z ostalimi strankami. Proti temu pa so bili socialisti, ki v zadnjem času poudarjajo diferenciacijo s KPI. Ta diferenciacija pa v levičarskem odboru (sedem komunistov in dva socialisti) ni prišla do izraza. Treba je bilo torej poiskati nekaj novega in predlog so postavili socialdemokrati: odbor, katerega teža bo osredotočena na vmesnih strankah in ki mu bo-

za predsednika Ghersija in mu zaupali mandat, naj sestavi odbor s predstavniki laičnih in socialističnih strank, oziroma »vmesnih« strank, med katerimi je tudi Slovenska skupnost, ki je, glede na izredno napeto politično vzdušje na Tržaškem in na pereče probleme, s katerimi se bodo morale v bližnji bodočnosti soočiti tržaške krajevne ustanove, imela za umestno, če že ne za nujno potrebno, da sodeluje pri političnih razgovorih in po svoji moči vpliva na formulacijo programa. Osnovne točke Slovenske skupnosti so jasne: predvsem zahteva po globalni zaščiti slovenske manjšine v Italiji, potem pa nasprotovanje razlašcanju in raznarodovanju Krasa za izgradnjo industrijske cone in ti dve zahtevi je predsednik Ghersi v imenu vseh strank že jasno iznesel posebni parlamentarni komisiji, ki ji predseduje senator Sarti.

Dogovor je bil že torej skoraj popolnoma izdelan, ko so se v zadnjem trenutku republikanci, s politično in tehnično utemeljitvijo, umaknili iz igre. Pri tem pa so bili osamljeni, saj so očitno upali vsaj na podporo demokristjanov, ki pa je niso prejeli.

Slovenska skupnost je torej stopila v odbor. Odbor s komunisti, pravijo nekateri. To je treba politično odločno zanikati. Sedanji odbor ni več levičarski odbor KPI - PSI, h kateremu sta pristopili še dve stranki. Razmerja med političnimi silami so popolnoma spremenjena, saj imajo v odboru socialisti predsednika in dva odbornika, socialdemokrati »starejšega« odbornika (brez naslova podpredsednika, ki ga niso podelili, a dejansko s funkcijami podpredsednika), Slovenska skupnost enega odbornika, komunisti pa le dva odbornika in dva namestnika, to je znatno manj kot doslej. Jas-

no je torej, da Slovenska skupnost ni šla v kompromis s KPI, pač pa je bila soudeležena pri ustvarjanju nove večine, ki bo v kratkem skoraj gotovo sklenila programski sporazum z demokristjani in bo torej dosežena enotnost in s tem tudi ekvidistanca do KPI in do KD, ki jo Slovenska skupnost zagovarja. Poleg tega pa predstavlja nova pokrajinska uprava soliden temelj širšemu programskemu sporazumu o političnih smernicah za bodočnost Trsta. Pri sestavi tega sporazuma pa Slovenska skupnost nikakor ne sme manjkati, ampak mora biti prisotna in mora s svojo prisotnostjo vplivati na ostale politične sile, da vnesejo v skupni program vse tiste bistvene točke, ki so za nas, Slovence v Italiji, življenjskega pomena.

—o—

TISKOVNA KONFERENCA O ŠKOFIJSKEM ZBOROVANJU V TRSTU

Pripravljalni odbor tajništva nameravanega škofijskega zborovanja bo priredil v soboto, 23. t. m., ob 11.30, v časnikarskem krožku na Korzu tiskovno konferenco, na kateri bo škof Bellomi skupaj s pripravljalnimi odbori orisal šofijsko zborovanje za bližnjo prihodnost. Vabljeni vsi, ki se zanimajo za ta važni dogodek v življenju tukajšnje Cerkve.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

obvešča, da bo odprtje letošnje redne sezone v soboto, 23. septembra, z družabnim večerom na sedežu društva v ulici Donizetti 3. Začetek ob 18.30.

Na Opčinah so spet izvedli akcijo nabiranja papirja, starih oblek in drugega za dom hromih, ki je v gradnji in potrebuje pomoči, da bi ga lahko dokončali. Zaželjena je seveda tudi druga pomoč. Obljubljene državne podpore še vedno ni dobil.

Pozno poletje je bilo na Tržaškem zelo lepo in sončno. Upati je na dobro vinsko letino, kjer grozdja ni preveč potolkla toča v prvi polovici poletja.

Korenite spremembe pri tedniku »Vita Nuova«

Za časa Santinovega škofovanja v Trstu smo v našem listu večkrat polemizirali z glasilom tržaške italijanske Katoliške akcije »Vita Nuova«, saj se kot slovenski demokrati in kristjani nikakor nismo mogli strinjati s splošno politično usmeritvijo tega »katoliškega« glasila, za pisanje katerega je vsekakor — vsaj moralno — bil odgovoren tedanji tržaški škof. S polemiko s tem listom pa smo prenehali, ko so se pred nekaj leti korenito spremenile razmere v vodstvu katoliške Cerkve v Trstu in je bil za apostolskega administratorja imenovan gorški nadškof msgr. Cocolin. Do tega imenovanja je prišlo — kot nam je natančno znano — proti volji msgr. Santina in kroga njegovih najožjih sodelavcev, ki so vedrili in oblačili prav v uredništvu tednika »Vita Nuova«.

Tudi v času, ko je vodstvo tržaške škofije bilo zaupano msgr. Cocolinu, »Vita Nuova« ni spremenila vsebine svojega pisanja, temveč vztrajala pri svojih stališčih, s čimer se je dejansko vedno bolj oddaljevala od cerkvene in verske stvarnosti v Trstu in svetu ter postajala v resnici izraz tistih krogov, ki so kasneje priklicali k življenju tako imenovano »Listo za Trst«. Z imenovanjem novega tržaškega škofa msgr. Bellomija se razmere pri tem tedniku niso spremenile, saj so njegovi uredniki pred zadnjimi volitvami šli tako daleč, da so že govorili o nekakšnem plebiscitu, se pravi

za ali proti osimski pogodbi, s čimer se niso postavili le na stališče »Liste za Trst«, temveč celo na stališče fašistov. Znano je, da je tedaj takšno pisanje tednika »Vita Nuova« moralo ožigosati celo uradno vatikansko glasilo »Osservatore Romano«.

Mera je bila v zadnjem času očitno polna, saj je škof msgr. Bellomi sklenil pred kratkim odstaviti glavnega urednika tednika in, kot se zdi, tudi njegove sodelavce ter že imenoval novega glavnega urednika.

Za vse te spremembe smo zvedeli iz pisanja zadnje številke tednika, ki je izšel še pod stariim uredništvom. Branje te številke mora biti za vsakega kristjana naravnost mučno, saj pisanje preveva pravi pravcati bes, ki nikakor ni vreden dostojnega človeka, kaj šele katoliškega duhovnika. Ljudje, ki so doslej imeli v rokah to glasilo, so v resnici sneli z obraza svojo masko in se v političnem pogledu zelo natančno kvalificirali.

Ni treba posebej poudarjati, da se kot slovenski demokrati in kristjani veselimo sprememb v okviru italijanskega katoliškega tednika v Trstu, ker smo prepričani, da so bili posegi cerkvene hierarhije nujni in koristni ne samo za kristjane italijanske narodnosti, temveč za celotno krščansko občestvo v Trstu in za tržaško prebivalstvo na splošno.

Slovenska skupnost — sekcija Devin-Nabrežina — priredi v nedeljo, 24. t.m., enodnevni izlet v Bohinj na »Kravji bal«.

Prijave sprejemajo sekcijski odborniki: Mario Kralj - Nabrežina, Nevenko Gruden - Sosljan in Orlando Žbogar - Devin.

sta obe veliki stranki le v oporo. Tako so se začela pogajanja, ali bolje razgovori med vmesnimi strankami. Po teh razgovorih je bil že skoraj dokončno sklenjen dogovor, naj bi sestavili odbor vmesnih strank, ker pa te stranke nimajo zadostnega števila svetovalcev, bi prazna mesta izpolnili predstavniki KPI.

KD temu ni nasprotovala. Na prvi seji pokrajinskega sveta so demokristjani celo glasovali

Tudi šport zbližuje

Po mednarodnem tekmovanju pevskih zborov (C. A. Seghizzi) in folklornih skupin (Castello di Gorizia) Gorica doživlja v teh dneh nekatere mednarodne prireditve športnega značaja, ki niso s strogo športnega vidika izredno zanimive, so pač važne, ker zbližujejo ljudi različnih narodnosti in ustvarjajo tisto prijateljsko okolje, ki ga mesto, kot je Gorica, lahko z uspehom oblikuje. Tudi šport pripomore, da se ljudje medsebojno spoznajo in utrdijo prijateljske vezi.

Tako je pretekli teden krožek uslužbencev goriške občine priredil tridnevno nogometno tekmovanje med ekipo Gorice, Celovca in nizozemskega mesta Venlo. Že več let trajajo stiki med Gorico in tema mestoma. Ob tem se sama ponuja misel, da bi se navezali podobni stiki tudi s katerim mestom iz Slovenije, poleg že obstoječih z Novo Gorico.

Preteklo nedeljo je bil v Gorici drugi mednarodni pohod »Goriški september«, ki se ga je udeležilo približno 1300 tekmovalcev, iz Slovenije, Koroške in nekaterih večjih italijanskih mest. Pohod je organizirala goriška hranilnica, skupno z društvom Atletica in Gruppo marciatori. Naj omenimo, da so za to priložnost izdelali medalje z goriškim motivom v štirih jezikih (slovenskem, furlanskem, italijanskem in nemškem). Tako je bilo tudi na medaljah videti večnarodnostni značaj mesta Gorice, ki

je tudi s to prireditvijo dala možnost zbliževanja med narodi.

Ob koncu meseca bo še ena pobuda na športno-rekreacijskem področju. V nedeljo, 24. t. m. bo v Gorici kolesarska manifestacija, ki jo bosta priredili Občinska zveza telesnokulturnih organizacij v Novi Gorici in posoška sekcija Turismo Giovanile e Sociale. Proga je dolga 25 km, kolesarji bodo štartali ob 10. uri pred palačo občinske skupščine v Novi Gorici, prešli mejo v ulici sv. Gabrijela, nato skozi goriške ulice, po Tržaški cesti do mirenskega bloka, kjer bodo ponovno prišli na jugoslovansko ozemlje in skozi Šempeter in Vrtojbo v Novo Gorico.

Čeprav se bodo zdele vse te prireditve marsikomu nekaj banalnega, predstavljajo vsekakor konkreten doprinos k ustvarjanju dobrososedskih odnosov in prijateljskega vzdušja, kar je bilo pred leti skoraj neuresničljivo; odpravile so se številne ovire in k temu je med drugim pripomogel tudi šport.

GORIŠKA VPRAŠANJA PRED PARLAMENTARNO KOMISIJO

Pretekli teden so goriški politični predstavniki osvetlili parlamentarni komisiji osimskega sporazuma nekatera vprašanja, ki se tičejo našega mesta. Gre predvsem za gradnjo akumulacijskega jezusa na Soči in za nepričakovano vprašanje o prosti industrijski coni, ki naj bi jo prenesli s tržaškega Krasa na goriško področje. O drugem problemu zgleđa, da gre samo za neko možnost. Vse kaže, da naj bi to cono preselili na področje med Mirnom in Sovodnjami. Ne razpolagamo s točnimi podatki in zato ne moremo podati jasne slike, vsekakor to bi lahko rekli: če bi ta industrijska cona bila izrednega pomena v gospodarskem pogledu, bi po drugi strani predstavljala za našo narodno skupnost načrtno krčenje ozemlja, ki je bilo že itak krepko zasedeno.

O vprašanju jezusa na Soči se je v goriških političnih in gospodarskih krogih začela živahna diskusija. Ker je to vprašanje važno, se predvideva, da se bo razprava še nadaljevala. O tem bomo poročali tudi v našem listu, v eni izmed prihodnjih števil.

Seja odbora sindikata slovenske šole

V preteklih dneh se je sestal odbor Sindikata slovenske šole; glavna točka seje je bila razprava o seminarju za vrtnarice, učitelje in profesorje nižje srednje šole. Odbor ni soglašal z načinom, kako je bil določen datum seminarja, ki bi moral biti prve dni septembra. Preloženi datum pa ni ustrezal željam in potrebam profesorjev, ker se nekateri niso mogli udeležiti izpopolnjevalnega tečaja; to je bil čas, ko so že potekla imenovanja profesorjem, ki so nastavljeni za eno leto in pa tudi suplentom, novih imenovanj pa še ni. Zaradi tega je bila polovica profesorjev na nižji šoli prikrajšana za koristno izpopolnjevanje. V preteklih letih se je seminar vedno vršil v ugodnejšem obdobju in je bil nedvomno bolj popoln.

Odbor sindikata je nadalje razpravljal o položaju osnovne šole v Štmaru. Tu je že vrsto let samo en razred in je bilo stanje iz pedagoških in didaktičnih vidikov neustrezno. Zato se sindikat zavzema, da bi se šola v Štmaru ohranila in sicer tako, da bi jo združili s pevmsko šolo in bi obstajal en cikel razredov v Pevmi, drugi pa v Štmaru.

Naj ob koncu povemo tudi to, da je osnovna šola v Pevmi potrebna popravit in nekaterih izboljšav. Pred letom je bila v občinskem proračunu že nakazana določena vsota za obnovo šolskega poslopja, a do danes je stanje še vedno nespremenjeno.

UMRL JE ŽUPNIK B. ŠPACAPAN

V ponedeljek, 11. septembra je v Gorici umrl župnik Bernard Špacapan. Rodil se je pred 67 leti v Mirnu, v družini skromnega mirenskega kamnarja. V Gorici je študiral bogoslovje in bil posvečen 22. maja 1957. Najprej je služboval v Brestovici na Krasu in istočasno upravljal tudi Jamlje; sem je tudi prišel po končani vojni, a ostal v Jamljah samo dve leti. Leta 1949 je sprejel službo v Podgori, kjer je začel aktivno delovati v nelahkih razmerah, vendar si je znal pridobiti naklonjenost vseh vaščanov. Tu ga je tudi zadela prometna nesreča in od takrat je njegovo zdravje opešalo. Zaradi tega in tudi zaradi težavnega dela je zaprosil za premestitev v Jamlje (1970), kjer je ostal šest let; zadnji dve leti pa je pomagal pri opravljanju duhovniške službe v goriški stolnici. V spominu ga bodo ohranili vsi, ki so znali ceniti njegove vsestranske vrline.

S TRŽAŠKEGA

ZAMENJAN RAVNATELJ ITALIJANSKEGA GLEDALIŠČA V TRSTU

Novi tržaški župan Cecovini je zaupal predsedstvo Stalnega gledališča Furlanije - Julijske krajine dr. Hansi Cominotti. Ta je nasledila dr. Guida Botterija, ki je tudi ravnatelj tržaškega sedeža RAI-a ter je 10 let vodil Stalno gledališče.

Izvolitev predsednika gledališča je odvisna od župana ter mu je Botteri stavil na razpolago svoj mandat, čeprav je izjavil, da je pripravljen nadaljevati svoje delo.

Cecovini je pohvalil Botterijevo delo ter je dodal, da izvolitev Cominottijeve spada v običajno rotiranje funkcij. Istočasno je novi predsednici izrekel voščila za kulturno rast Trsta preko Stalnega gledališča.

Gledališka sezona 1978-79 v Gorici

Kmalu se bo pričela v Gorici nova gledališka sezona; prva predstava bo 19. oktobra, ko bodo tržaški gledališčniki uprizorili komedijo »Leda« Miroslava Krležje in s tem počastili 85-letnico tega izrednega mojstra. Letos bodo vse predstave v gledališču »G. Verdi«; kakor že več let bo tudi letošnja sezona v organizaciji SSG, Slovenske prosvetne zveze in Zveze slovenske katoliške prosvete. Zmenili so se za akcijo, da bi med goriško publiko zbudili zanimanje za gledališke predstave. V ta namen bodo pričeli vpisovati abonmaje od 25. septembra do 17. oktobra (dosedanji abonenti naj se prijavijo do 30. septembra) in sicer v pisarnah obeh prosvetnih zvez: v Katoliškem domu (tel. 81120) in v ul. Malta 2 (tel. 2495).

Poleg Krležjeve komedije bo Stalno Slovensko gledališče iz Trsta predstavilo še sledeča dela: Nergač (Carlo Goldoni), Mati Korajža in njeni otroci (Bertold Brecht), Ivan Vasiljevič (Mihajl Bogdanov). Zatem bosta dve gostovanji gledališč iz Slovenije in gostovanje zagrebškega gledališča Komedijska z muzikalom.

Gradna avtomobilske ceste Videm - Trbiž napreduje ter pričakujejo, da bodo lahko prvi avtomobili vozili po novi cesti Videm - Amaro (Karnija) še letos. Tako bodo zblížana gospodarska in turistična središča Furlanije - Julijske krajine z Avstrijo ter srednjo Evropo. Državna družba ANAS je pretekli dne odobrila izvršni načrt še za zadnji odsek avtomobilske ceste Karnija - Tablja.

Tudi za tržaške planince bo zanimiva knjiga Pavleta Šegula »Nevarnosti v gorah«, ki jo je izdala Planinska založba Slovenije. Knjiga šteje 495 strani s slikami.

V Trstu se je mudil zadnje dni na obisku zgodovinar dr. Bogdan Novak z univerze Toledo v Združenih državah, pisec znane knjige o tržaškem vprašanju po drugi svetovni vojni, napisane v angleščini, a prevedene tudi v italijanščino. Novak ima v načrtu tudi zgodovino slovenskega naroda v angleškem jeziku.

V tržaški pristan je priplul rušilec »Sims«, ki pripada VI. ameriškemu ladjevju v Sredozemlju. Ameriška vojna ladja bo ostala v Trstu do 26. septembra. Na njej je 245 mož posadke. To se bo poznalo pri dohodkih tržaških barov...

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pogovor s Sergejem Pahorjem

Kdaj in s čim se bo začela nova sezona Društva slovenskih izobražencev?

Z rednimi ponedeljkovimi večeri bomo začeli v oktobru, pozornost pa bomo najprej posvetili obračunu Drage 78, ki predstavlja vrh delovanja lanske sezone. Kmalu pa bo treba tudi misliti na občni zbor in na obnovitev organov društva.

Kakšne cilje si je zastavilo društvo v novi sezoni?

Nova sezona je še predmet posvetovanj in izbir, naš cilj pa je vsekakor še obogatiti in popestriti naša redna srečanja tako, da bodo sestanki še privlačnejši in da bo naša skupnost imela od njih kar največ koristi. Čeprav ne z bučnimi manifestacijami skušamo namreč tudi v nekoliko ožjem krogu prispevati k večji razvejanosti in kulturni življenjskosti naše družbene stvarnosti, kar pa se — morda neopazno in počasi — vendarle pretaka tudi v širši obtok vsega slovenskega naroda. Imamo prijatelje povsod, o tem je dovolj zgovoren obisk naše Drage, ki nas od daleč in blizu, iz matice in izseljeništa, bodrijo, da moramo nadaljevati . . .

V čem so glavne težave društva? Kakšen je odziv mlade generacije na delovanje društva oziroma odnos do pristopa?

Najhujše težave so finančnega značaja, ker si ne moremo privoščiti, da bi klicali predavatelje od daleč, in iz drugih ambientov, da bi se z njimi soočali in primerjali položaj in probleme Slovencev v domovini in svetu. Vendar obstajajo druge, ki so tudi objektivne: težko je na primer zagotoviti dostojno raven naših večerov, kar se takoj pozna pri obisku. Naše članstvo in naša publika namreč zelo naglo odpove obisk in lahko verjamete, da potem ni lahko popraviti položaja. Vendar so te težave več ali manj skupne tudi drugim društvom na Tržaškem, o čemer bi veljalo enkrat

tudi globlje razmisliti. Kdaj pa kdaj se mi vsiljuje misel, da so naši ljudje nekoliko razvajeni in prezahtevni, sami pa niso pripravljeno k temu nič ali skoro nič prispevati. Z mladimi pa so sploh težave, saj jih je moč komaj privabiti le z zelo živo tematiko in s še tako udarnim predavateljskim imenom . . .

Se Vam ne zdi, da se društvo omejuje — kot društvo izobražencev, t. j. intelektualcev — preveč na kulturno-literarno problematiko in zanemarja npr. razne druge vede, od gospodarstva in sociologije do zgodovine in etnografije?

Tematsko področje naših diskusij mora nujno biti navezano — čeprav ne omejeno — na domačo problematiko in so dogodki iz naše politične in kulturne kronike, mimo katerih nikakor ne moremo; očitek, da zanemarjamo nekatera področja, pa se mi ne zdi povsem na mestu. Jaz bi morda očitek obrnil kot kritiko k premajhni sistematičnosti; to drži, vendar pa je treba tudi upoštevati ne prav naklonjene pogoje, v katerih delujemo, ki zahtevajo tudi neko stopnjo improvizacije. Mi smo si postavili za cilj, da zagotovimo kontinuiteto ponedeljkovih večerov in vsak naš član in prijatelj, pa tudi vsi ostali Slovenci vedo, da je od začetka do konca sezone, razen ob praznikih, naš klub odprt vsem in da je vsak dobrodošel, če hoče izmenjati misli in mnenja o naših problemih.

Kaj sodite kot predsednik društva o letošnji Dragi, ki jo je organiziralo Vaše društvo?

Kot rečeno, moramo o Dragi 78 še diskutirati v društvu samem. Osebnostno menim, da se je tudi letošnja študijska prireditev posrečila, čeprav seveda vedno kaj zaškriplje. Prepričan pa sem — in raven referatov o tem najzgovorneje priča — da smo Slovincem ne glede na svetovno nazorsko prepričanje — dali priložnost, da svobodno diskutirajo o problemih, ki so živni in žgoči za vso našo skupnost, čeprav so debate večkrat izzvenele nekako neizpeto . . . Morda se je tudi formula Drage, kot smo jo realizirali v teh zadnjih letih, že nekako preživela. Gotovo bomo o tem tudi razpravljali v društvu in ni izključeno, da se odločimo morda za učinkovitejše prijeme.

Olgini spomini na Pasternaka

KOCBEK ODKLONJEN NA FESTIVALU POEZIJE V STRUGI

Okrog Edvarda Kocbeka je v Ljubljani spet nastalo malo polemike. »Delo« in zadnja sobotna številka zagrebškega »Vjesnika« sta prinesla članek nekoga Matvejevića, verjetno Hrvata, ki živi v Sloveniji in v katerem je naznanil, kako čudno so Kocbeku onemogočili nastop (branje pesmi) na »festivalu poezije« v Strugi ob Ohridskem jezeru, potem ko so ga z nekaj drugimi slovenskimi pesniki povabili tja. Pripomba uredništva k Matvejevićevemu članku v »Delu« pa pravi, da so organizatorji festivala sicer res nelepno ravnali, da pa tudi še ni pozabljeno, da se je Kocbek izneveril idealom, za katere se je med vojno boril. Kocbeka je dogodek v Strugi tako prizadel, da je dobil živčni šok in je moral en dan ležati, pravi Matvejević. Star je že 74 let. Kocbeka pa so že pred tremi leti povabili na festival v Strugo, a tedaj so mu preklicali povabilo kar po telefonu. Tretjič najbrž ne bo sprejel povabila.

—o—

Izšel je tretji zvezek XVI. letnika revije »Meddobje«, na 80 straneh tiska in s 4 stranmi umetniške priloge.

REPERTOAR

STALNEGA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA v Trstu
ZA SEZONO 1978-79

V abonmaju

Miroslav Krleža: LEDA — Komedija karnevalske noči v štirih dejanjih ob 85-letnici avtorjevega rojstva; režija Vladimir Štefančič.

Bertolt Brecht: MATI KORAJZA IN NJENI OTROCI — Kronika iz tridesetletne vojne v devetih slikah; režija Jože Babič.

Mihail Bulgakov: IVAN VASILJEVIČ — Komedija v treh dejanjih; režija Zvone šedlbauer.

Carlo Goldoni: NERGAČ (Sior Todero Brontolon) — Komedija v treh dejanjih; režija Adrijan Rustja.

*** — GOSTOVANJE DVEH GLEDALIŠKIH ANSAMBLŌV IZ MATIČNE DOMOVINE

*** — GLASBENA KOMEDIJA — Gostovanje gledališča Komedija iz Zagreba.

Izven abonmaja

Lojze Cijak: NEURJE — Drama v štirih dejanjih; režija Mario Uršič.

Ruzant: VRNITEV DOBREGA VOJAKA — Monolog; režija Jože Babič.

Erik Vos: PLESOČI OSLIČEK, mladinska igra; režija Mario Uršič.

Poleg ponovitev nekaterih uspešnih predstav iz preteklih sezon, so v repertoarnem načrtu predvidena tudi nekatera druga gledališka gostovanja iz Jugoslavije.

Vrsta abonmajev v Trstu

- Red A (premierski)
- Red B (prva sobota po premieri)
- Red C (prva nedelja po premieri)
- Red D (mladinski v sredo)
- Red E (mladinski v četrtek)
- Red F (druga sobota po premieri)
- Red G (popoldanska predstava na dan praznika)
- Red H (mladinski)
- Red I (mladinski)
- Red J (mladinski)

Cene abonmajev za sedem predstav

Parter I. (sredinski sedeži) premiera: 21.000 lir; ponovitve: 11.500 lir. Parter II. (ostali sedeži) premiera: 17.000 lir. Balkon, premiera: 7.500 lir.

Stalno slovensko gledališče razpisuje (razen za premiere v Trstu) tudi družinski abonma, ki omogoča družinam skupni obisk z osnovnim abonmajem, h kateremu vsak nadaljnji družinski član doplača 7.000 lir. Mladinski abonma velja za vse sedeže in stane prav tako 7.000 lir. Po isti ceni nudimo abonma tudi invalidom. Abonma red F in red G stane 8.500 lir. Zaradi izrednih organizacijskih težav pri dobavi avtobusov ni v ta abonma vključen prevoz. Zato smo določili nižjo ceno. Abonmaji so plačljivi v dve obrokih, od tega prvi ob vpisu, drugi do 1. januarja 1979.

VPISOVANJE ABONENTOV DO 30. SEPTEMBRA OD 8. DO 14. URE PRI GLAVNI BLAGAJNI KULTURNEGA DOMA, UL. PETRONIO 4. DOSE-DANJI ABONENTI LAHKO OBNOVIJO ABONMA TUDI TELEFONSKO DO 27. SEPTEMBRA OD 8. DO 14. URE, TELEFON 734265.

V Nemčiji so bili zdaj objavljeni spomini Pasternakove prijateljice in ljubice Olge Ivinskaje pod naslovom »Lara — Moj čas s Pasternakom« (»Lara — Meine Zeit mit Pasternak«). Knjiga, ki je izšla pri založbi Hoffmann und Campe Verlag v Hamburgu, je sicer prevod iz ruščine, vendar pa delo v izvorniku seveda ni izšlo. To so spomini ženske, ki je ljubila Pasternaka in morala zaradi njega tudi v ječo in koncentracijsko taborišče, v katerem je prebila precej let. S Pasternakom sta se srečala oktobra leta 1946 na nekem literarnem večeru v Moskvi, na katerem je bral tudi on. Med poslušalci je bila takrat tudi 34-letna žena, ki ga je oboževala od daleč že iz deklških let. Literarni večer ju je privedel skupaj. A točno tri leta pozneje so jo aretirali, ji zaplenili vsa pi-

sma in zapiske, ki so se nanašali na Pasternaka, jo cele mesece zasliševali v Lubianki, jo poniževali, strašili in gnjavili v celici, v kateri ni mogla niti ležati. Pozneje so jo poslali v koncentracijsko taborišče, odkoder se je vrnila šele, ko je prišel na oblast Hruščev in je rehabilitiral žrtve stalinizma. Usojena jima je bila še kratka sreča, da sta lahko bila skupaj. Pasternak ni več dolgo živel. Olgo je opisal kot Laro v romanu »Dr. Živago«. Ona pa ga v svojih spominih prikazuje kot umetnika in predvsem kot človeka. Knjiga je vzbudila veliko pozornosti.

Olga Ivinskaja je zdaj stara 66 let in živi v Moskvi. Knjigo je dokončala že leta 1972, a šele lani se ji je posrečilo spraviti rokopis na Zahod.

Analiza terorizma v Italiji

GIORGIO BOCCA - Prevedel D. L. 4

Ugrabitev Alda Mora je bila kot skala, ki jo zakotališ v morje javnega mnenja. Mnogo se je o tem pisalo, a pisci niso razpolagali z nobenim znanstvenim sredstvom. Ko bi morali uporabljati statistične institucije, se zdimo, kot da smo blokirani po nekem sumu: in če rezultati anket ne bi bili v skladu z našimi interesi in z našimi konformizmi? Le tednik Espresso se je obrnil na Doxo, da bi zvedel za mnenje Italijanov, ki so ali niso za pogajanja s teroristi v okviru levih italijanskih strank ali v okviru levice na splošno. Nihče ni naredil resne ankete v zvezi z Morom, njegovim obnašanjem in njegovo usodo. Vemo le, da se nahajamo pred nasprotujočimi si reakcijami, ki niso v zvezi s takšno ali drugačno družbeno pripadnostjo. Imamo sivo področje, ki kaže veliko ganjenost, veliko žalost za tistih »pet revežev« iz spremstva, a ki pravi, da ga usoda Alda Mora ne briga, ker bi mu kot politiku in univerzitetnemu »baronu« morala biti znana tveganja.

Nesmiselno bi bilo trditi, da gre za malmoščansko ali kvalunkvistično množico, saj po vsej verjetnosti tako nekateri mislijo v vseh družbenih slojih. Obstaja tudi starejši del delavskega razreda, tisti, ki je poznal leta hladne vojne in ki do demokristjanov kaže odločno zaprtost in hudo mržnjo. Imamo pa na nasprotni strani drugi del italijanskih množic, ki so brale ujetnikova pisma družini in prijateljem in so se mu zato približale, ga priznale za človeka enakega drugim. Ne glede na to lahko rečemo, da družba, v kateri živimo, sama po sebi teži k indiferentnosti; ne zato ker bi

bila množična družba, saj vemo, kako so se tudi avtoritarne množične družbe, tako fašistične kot komunistične, pustile čustveno voditi in hkrati tudi same vodile množice za seboj. V Italiji se tako dogaja, ker manjkajo država in njeni znaki, ker manjka sveta oblast in njeni simboli, ker manjkajo organska osrednja oblast in vladajoče osebnosti. Zaradi tega so ljudje prisiljeni živeti znotraj korporacij in njihove naglušnosti. Ne smemo poleg tega pozabiti, da sredstva množičnega obveščanja s svojo preobilnostjo in s svojim oglušujočim ponavljanjem morejo v kratkem prebaviti tudi najbolj dramatični argument. Navzoči smo sicer bili veliki ganjenosti in veliki pozornosti, a če se hočemo izraziti časnikarsko, lahko rečemo, da se je vse to izrazilo v 30 odstotkih večje prodaje časnikov, ki ustvarjajo javno mnenje, in v kakih 15 odstotkih večje prodaje informativnih časnikov.

Malo lahko rečemo o obnašanju Alda Mora. Ni pokazal ne tona ne drznosti junakov, a mi lahko, morda je tudi nemogoče, biti junak, če nimaš za seboj nobenega upravičenega razloga, nobene ustanove in nobene politične grupacije, ki bi te s svojimi moralnimi imperativi prisilile, da se vedeš junaško. Med težavami ujetništva je Moro potrdil, da je politični razred, ki ga izraža Krščanska demokracija — in po vsej verjetnosti velika večina italijanskih strank — sestavljen iz povprečnih ljudi, ki mislijo na družino in ki ne čutijo dolžnosti po velikih in junaških dejanjih v korist države, ki je brez hrbenice in je odsotna. Poleg tega nihče pa ne more reči, v kakšnih

pogojih in pod kakšnim nasiljem je Moro pisal svoja pisma.

Porazgovorimo se raje o italijanskih političnih strankah, začeni s tisto, kateri je pripadal Aldo Moro, s Krščansko demokracijo. Stranka Alda Mora se je obnašala kot stranka, ki je na oblasti in ki zato pozna njene prednosti in njeno ceno. Ker se pa za vse stranke, ki so na oblasti — ne glede na zemljepisno in ideološko širino — ohranitev oblasti sklada z ohranitvijo države, je Krščanska demokracija vzdržala in pri tem navajala plemenita opravičila. Prišlo je sicer do zmedenega in slabotnega pogajalnega manevra, ki so ga vodili Zaccagninjevi nasprotniki; tu si na primer opazil, kako se Massimo De Carolis, ki navadno velja za ostrega in ciničnega politika, družil s tako imenovanimi humanitarnimi ljudmi, da bi na ta način delal težave strankinemu vodstvu. Opaziti je bilo tudi, kako so Morovi varovanci iz Barija reagirali čustveno ter se vsi postavljali na navidez humanitarna, a v resnici kramarska in divja stališča, podobna tistim, po katerih naj izmenjavi jetnikov takoj sledita lov na človeka in pokol brigadistov.

Komunistična partija je od vsega začetka zavzela nepopustljivo in odločno stališče. Če smo iskreni, moramo tudi priznati, da ni imela druge izbire. Ne gre toliko za dejstvo, da je bil eden najjasnejših ciljev Morove ugrabitve povzročiti težave novi vladni večini in perspektivi zgodovinskega kompromisa, temveč za dejstvo, da je na kocki — če ne danes, pa jutri — nadzorstvo nad delavskim razredom, da grozi nevarnost ustanovitve nove stranke ali gibanja na leviči Komunistične partije. Te nevarnosti pa komunisti niso nikdar trpeli, kar velja po vsej verjetnosti tudi za KPI, četudi se zdaj prišteva med pluralistične stranke.

(Dalje)

Pisma uredništvu:

ŽUPAN CECOVINI IN POVOŽENI GOLOBI

Spoštovano uredništvo,

čakal sem, da boste kaj temeljitega objavili glede zamude nove mestne uprave v izpopolnjevanju predvolilnih obljub, češ kako bodo poskrbeli za red in varstvo okolja v Trstu, če jim bodo volivci zaupali upravo mesta. To se je, kot vemo, zgodilo, ker so volivci, vsaj nekateri, resno vzeli tiste obljube in se jim je zdelo, da je res že prišel čas, da se v Trstu nekaj ukrene, da bo dobil bolj snažen in prijazen videz.

Toda odkar je na krmilu nova uprava z županom Cecovinijem na čelu, so se stvari, kot se mi zdi, še poslabšala, sodeč po nesnagi v mestu in okolici. Ali pa so cestni pometalci v stavki proti novi upravi? Neučinkovitost smetarske službe in s tem tudi nove mestne uprave merim po crknjenih, povoženih golobih, ki ležijo na cestah. V ulici 24. maja leži tak povožen golob že kakih 10 dni in od njega je ostalo seveda le še perje in kaka koščica. Pogled na to — in na nesnago v ulici Fabio Severo, v ulici Ghega, ob cesti na Opčine in žal še marsikje drugod — res ni preveč estetski in ne vzbuja upov in pričakovanj glede prihodnjega dela mestne uprave, ki jo je dala mestu »Lista za Trst«.

Zanima me, kaj mislita o tem župan Cecovini in gospa Aurelia Gruber-Benco, ki gotovo ljubita snago.

Dušan Krulc

Mirovna pogodba med Izraelom in Egiptom?

(nadaljevanje s 1. strani)

manj dve in največ tri leta časa, da se popolnoma umakne s Sinaja.

Pač pa se Begin ni obvezal za umik iz Cisjordanije in Gaze. Pristal je sicer na resolucijo št. 242 Združenih narodov, ki zahteva tak umik z obeh ozemelj, a samo načelno, medtem ko si je pridržal pravico do tolmačenja resolucije, kar pomeni v praksi nova pogajanja in novo odlašanje, tembolj, ker bi moral pristati na taka pogajanja tudi kralj Husein, ki pa je zdaj bolj za stališče Sirije glede palestinskega vprašanja kot za stališče Sadata. Sirija in Arafatova Palestinska osvobodilna fronta pa sta že odklonili sporazum in hudo napadli Sadata. Vprašanje pa je tudi, ali bo izraelski parlament, v katerem ima Begin le šibko večino, hotel odobriti sporazum o odpravi izraelskih naselbin na Sinaju, na katere so Izraelci zelo ponosni (in kar zadeva njihove uspehe čisto upravičeno) in čustveno navezani. Te kolonije so postale pravi izraelski narodni mit, ki spominja na ameriški mit Divjega zahoda.

Vendar je pričakovati, da se bo Begin iskreno potrudil, da bi prišlo do mirovne pogodbe z Egiptom, ker bi to zelo utrdilo zunanje politični in vojaški položaj Izraela. Potem bi imel proti sebi le še malo učinkoviti arabski državi

Jordanijo in Sirijo, ki vojaško ne pomenita skoro nič, poleg bolj oddaljenih in vojaško še bolj šibkih, seveda.

Tudi predsednik Carter, ki je zastavil v Camp Davidu ves svoj vpliv in ni varčeval s pritiskom na obe strani, bo napravil vse, kar bo mogel, da bi prišlo do uresničenja sporazuma med Izraelom in Egiptom. Sredstev za pritisk mu ne manjka, vprašanje je le, če taki izsiljeni »sporazumi« zares držijo. Prevelik optimizem glede miru na Bližnjem vzhodu se vsekakor ne zdi upravičen.

—o—

IZŠLA JE 31. ŠTEVILKA »MLADJA«

Na Koroškem je izšla 31. številka revije »Mladje«. V njej sodelujejo Florjan Lipuš s satiro »V slogi je moč« in z »radijsko reportažo« »Folklor«, Olga Vouk (satira), Šodrov Janez (pesmi), Gustav Januš (pesmi), Jože Nedved (pesem), Janko Ferk (pesmi), Pavel Apovnik »Nekaj pripomb k slovenskemu pravnemu jeziku na Koroškem«, Mirko Šnabl »Hotel Korotan«, Dušan Nendl »Misli ob tovarni pri Pliberku«, Wolfgang Holzinger in Gerhard Steingress »Nemška demokratična republika in Lužiški Srbi«. Članki imajo nemške povzetke. Kot že v prejšnjih številkah je opaziti usihanje prave pripovedne proze. Duši jo politično-aktivistična satira. škoda.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 18 OOOOO

Vsa ta imena in kraji niso ostavili Edevartu nikakega vtisa. Vprašal je samo: »Ali naj prevzamem krmilo?«

Avgust je to preslišal. »Vem, kaj si misliš,« je rekel, »bojiš se, da bi izpraševali za ladjo in jo spoznali. Za to pa vem pomoč, že prej nekoč sem nekaj takega doživel; zalezemo se v kak kot, že na škotski obali, ladjo na novo prebarvamo in naslikamo nanjo novo ime. Živ krst ne spozna ladje, pa naj še tako na vse strani brzovjavijo.«

»Kar govoriš, je več ko pregrešno,« je rekel Edevart.

»Komu pa storimo s tem krivico?« je vprašal Avgust. »Skaaro je mrtev. Sicer pa prav ta Skaaro nikakor ni bil božji angel ali Gospodov apostol, o tem bi ti lahko zapel pesemco. Kaj meniš, čemu neki je hotel imeti Ragno v kabino? Tega si še misliti ne moreš, ni se pomišljal ne pred materjo ne pred hčerjo, ta prasica.«

»Tak pusti no Skaara v miru!«

Avgust: »Saj samo pravim. Skaaro je mrtev, in kadar je kdo mrtev, ga ne boli, kar počenjamo mi. Da je bil vsaj oženjen, pa ne, brodarji gori na severu so mi pripovedovali, da nima družine, da bo daljna, mrzla žlahta prišla iz Hardangerja po ladjo, so dejali. Ali se ti zdi to prav? Jaz se bom varoval, da bi tem možakom izročil ladjo!«

»Kako le moreš take reči govoriti!«

Avgust jih je pa le govoril, in ni kazalo, da se šali. Vraga ga je brigala vsa nemogućnost njegovih načrtov, hotel je kratkomalo imeti sam Skaarovo uro, denar in ladjo s tovorom vred, kaj je bilo to posebno čudnega? — »Vem, na kaj misliš, pa to ni nič: Teodorja ne bomo imeli s seboj. He, tak kilavec, hvala lepa, ta bi samo vse izblebetal kakor baba.«

Edevart je vzdihnil, vse to mu je predsedalo, in vprašal je kar tako zavoljo lepšega: »Torej bi midva sama jadrjala z jahto v Španijo?«

»Ne, ne, v kaki škotski luki si najameva novega moža.«

»No, in kje se potle iznebiva Teodorja?«

»Na Severnem morju, vrževa ga v morje.«

»Hahaha!« Edevart se je od srca zasmejal.

Avgust ni bil videti tega smeha nič kaj vesel, saj je bil vendarle še brodar. Hotel je poudariti svojo nadrejenost in je mislil, da govori čisto pametno, toda njegova nebrzdanost se je vzpela v nebo, postala je prostodušna kakor nedolžnost, rekel je: »Da, še prej pa ga bova ustrelila.«

Edevart je natanko pogledal svojega brodarja in izrekel téle besede: »Tako, zdaj si znorell!«

»Stoj, kjer stojiš!« je zavpil nenadoma Avgust. »Menda se ne boš stavil vodniku ladje po robu, to je upor, stoj, kjer stojiš! Prepozno je, da bi zopet kaj prenarejali, to ti povem, smo že mimo Bergena.«

»Potlej obrnemo,« je izjavil Edevart.

»Nič ne obrnemo!« je odgovoril Avgust.

Edevartu je obraz zbledel, stopil je proti premcu ter zaklical ostro: »Napusti pršno jadro, Teodor, obrnili bomo!«

Avgust je molčal. Nekaj časa je stal,

preden je odnehal, pa tudi zdaj se ni zgrudil in ni bil uničen, ne, posilil se je, da je preskočil v vedrost, in je rekel: »Hahaha, to si verjel, saj sem zmeraj govoril, Edevart, da nisi bogvekakšna glava. Pa dobro, obrnimo.«

Teodor je prišel gori, obrnili so in zajadrili proti Bergenu.

Avgust se je delal nekaj časa, kakor da so bili njegovi načrti zgolj šala. Vendar je vprašal Edevarta, kaj misli, kako bi se mu bilo zgodilo na pravi ladji, da se je tam kapitanu po robu postavil. Ustrelili bi ga bili.

Ko so bili v bergenskem zalivu, je obračunal z obema možema in ju izplačal. Vse v redu. Bil je zopet tovariš in zdaj se je po svojem porazu sam vzravnaval, ko je delil Edevartu dobre nauke: »Zdaj me pa poslušaj in se pazi v Bergenu, da ne zajdeš kakšnim zverinam v kremplje. Kako je prav za prav, ali ti ura še gre?«

»Kolikor vem, že.«

»Potem se bo pa kmalu ustavila. Jaz te ne utegnem spremiti, jahto moram oddati, ti pa moraš zdaj sam v mesto, najprej k enemu velikemu urarju in nato še k drugemu velikemu urarju in pozvedeti, kaj je tvoja ura vredna, in ali je presnažena in naravnana po kronometru. Potem se snideva tu na ladji in pospraviva svoje stvari.«

Teodorju ni rekel nobene besede.

Edevart je odšel v mesto, kupil si je nekaj potrebne obleke, preskrbel velikih in majhnih daril za dom in se tudi spomnil, da je hotel stopiti v trgovino z urami. Tam je tikalo vse okrog njega na stotine stenskih ur, nobena ni šla tako ko druga. Za mizo sta sedela dva mlada fanta in se ukvarjala z zlatimi kolesci in drugimi sestavinami za ure, eden je vstal, pogledal Edevartovo uro in ga vprašal, kje jo je kupil in kaj je dal zanjo. V tem je prišel neki mož iz sobe poleg štacune, prevzel je preiskavo ure, si vteknil nekaj rog na oko in gledal. »Prav dobra ura,« je rekel, »fino delo! Kje si jo kupil? Pri Papstu?« je vprašal urar v čudu, in ko je izvedel ceno, se je še bolj začudil. Naravnal jo je po uri, ki je ležala v mahagonijevi skrinjici na mizi, ter jo vrnil Edevartu.

»To tukaj je zanimiva ura,« je rekel Edevart in mislil uro v mahagonijevi skrinjici. »To je kronometer,« je razložil urar.

Edevart je stopil v drugo veliko trgovino z urami, v štacuno iz samega stekla. Mlada dama je stala poleg mize, poklicala je starega, sivega moža, ki si je vteknil rog na oko in se čudil odgovorom. Tukaj so Edevarta tudi vprašali, odkod je prišel in kaj ga je prineslo v Bergen, urar ga je nezaupno meril, kakor bi ga sumil, da je uro ukrad, nazadnje je rekel: »Če je res tako, kakor praviš, si naredil dobro kupčijo!« Vzel je iz steklene omare dve svetli uri: »Obe tedve uri bi ti dal za tvojo.«

»Nočem menjati,« je rekel Edevart ...

Sreča, da se je Avgust že v Flöroju nakrokal in se je šele pravkar za silo uravnesil, tukaj v Bergenu ni več padel v skušnjavo, da bi si dal zopet dopust za na kopno. Ko je 'Galeba' oddal in obračunal s Skaarovimi sorodniki iz Hardangerfjorda, je

silil, da bi takoj odrinila domov proti severu. Pričakovati nista imela kaj, brodarja iz Hardangerja nista bila moža, da bi sklepal z njima prijateljstvo, plačilno listo s kleči sta natanko pregledala, izpraševala in pozvedovala za mnogo malenkosti, čeprav je mogel vsakdo videti, da je bil obračun dober in pravilen. Zakaj sta morala na primer tako dolgo študirati neko večjo postavko iz Flöroja, popravilo jader? Kmalu bi bila hotela celo preiskati vsa jadra, da bi bila videla, kaj se je na njih delalo. Pa je že taka z ljudmi, ki kaj podédujejo: nikoli jim ni dosti!

Avgust je bil precej oskubene podobe, ko je prišel na parnik, ki je vozil proti severu, imel ni ne verižice na telovniku ne debele denarnice s tujim denarjem, in vsa njegova prtljaga je bila okrogla mornarska vreča. No, pa Avgust ni bil tudi zdaj čisto tisti, za katerega bi ga bil utegnil kdo imeti, rešil je morske mape s tem, da je zaokrožil račun za živež malo navzgor, poleg tega je tičalo v njegovi vreči par škornjev, ki jih Skaaro ni mogel več rabiti. Nasploh pa hardangerska brodarja vendarle nista bila pri obračunu čisto tako natančna, zelo dobro se jima je zdelo, da je bilo po vsem poletju še toliko žganja v sodu, pri več nego eni nejasni postojanki v obračunu sta prikimala, ker je bil Avgust tako pošten mož.

(dalje)

NOVICE

Neodvisni hongkonški dnevnik TIN TIN YA PAO trdi v vidnem članku na prvi strani, da je pred nedavnim umrla Maotsetungova vdova Čang Čung, ki je bila v hišnem priporu po nastopu Hua Kuo-fenga proti šangajski četverki. Vestí ni bilo moč preveriti, saj je uradni kitajski krogi niso hoteli komentirati.

—O—

Danski sindikati so odrekli podporo novi danski socialnodemokratsko-liberalni vladi glede njene ekonomske politike in kažejo težnjo po radikalizaciji sindikalnega boja z odpovedjo dolgoročnih delovnih pogodb in z nekaterimi radikalnimi zahtevami po vzgledu italijanskih sindikatov. Delodajavcem odrekajo pravico, da bi vodili in določali naloge pri delu, in zahtevajo soupravljanje podjetij ter udeležbo pri dobičku.

—O—

Na mednarodnem zborovanju ekonomistov in futurologov v Vili d'Este so govorili tudi o Jugoslaviji »po Titu« in o bodoči zaposlitvi v Italiji ter menili, da je možno, da bo produkcija v prihodnjem desetletju sicer krepko naraščala, a to ne jamči za sorazmeren razvoj zaposlitve, glede na novo tehnologijo. Upajo pa, da bo našla delovna sila namestitev v terciarnem sektorju, ki zajema v Združenih državah že 66 odst. vseh delovnih mest.

—O—

Dolarske milijarde od petroleja še ne pomenijo sreče in pravega napredka. To okuša zadnji čas Perzija, kjer je izbruhnil upor povezanih verskih (mohamedanskih) fanatikov, ki besnijo proti novim oblikam življenja, in levičarjev. Nemirom z atentati in razdejanji se je pridružil še hud potres s tisoči smrtnih žrtev.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77.21.51